

ÍNDIX

Presentació

A la manera del YouTube	11
El perquè de tot plegat	12
1. La generació Google en un món sense límits	17
De la ment zàping a la ment “Google”	18
Nadius digitals?	23
Digitalització: pares, escola i hiperpermissivitat	26
La generació “Google” a casa nostra	29
La cultura de la immediatesa i de la con-	
cessió	30
Sense necessitat de transgressió	30
La cultura de l’abundància	31
Sempre connectats	32
La cultura del mínim esforç	32
Manca de models positius	33
El soroll i la superficialitat	34
Societat del Coneixement o Societat de la Igno-	
rància?	35
Per concloure	40
2. Evolució dels criteris educatius en la socie-	
tat occidental	43
El concepte d’autoritat a Europa entre els se-	
gles XVIII i XX	43
La davallada del concepte d’autoritat	44
Autoritat personal, no poder	47

L'obediència és antiquada?	48
Igualtat o simetria	48
Drets i deures	50
La tolerància és una virtut absoluta?	52
Per concloure	53
3. L'escola en una societat hiperpermissiva	55
Els drets dels infants	55
La pedagogia s'hi afegeix	56
La psicoanàlisi i l'educació	57
El parany de l'autoestima	60
Per concloure	63
4. El sistema educatiu actual i els seus supòsits pedagògics	65
L'escola obligatòria	65
L'antiautoritarisme a l'escola	67
La motivació i la creativitat funcionen en el buit?	69
L'equitat i la diversitat	71
L'obertura a la realitat i la felicitat	73
Per concloure	75
5. Creences generalitzades sobre l'escola	77
L'excel·lència i la innovació	77
Els professors són els responsables del fracàs del sistema educatiu	80
L'escola s'ha d'adaptar a les necessitats de la societat que l'acull	87
La competència lingüística no és el punt fort dels joves actuals. No s'hi pot fer res i cal acceptar-ho	90
La crisi de "la cultura de l'esforç" és una conseqüència directa del sistema educatiu que provoca l'aparició d'una població que no estudia ni	

treballa	93
Els immigrants són actualment un factor de la desorientació de l'escola	95
Per concloure	99
6. La neurociència i l'aprenentatge	101
Introducció	101
Què hi diu la neurociència?	101
7. Pedagogia de la calma i formació del caràcter	111
Pedagogia de la calma	111
El silenci i la concentració	112
La corporeïtat	113
La relaxació	114
La respiració conscient	118
La visualització guiada	121
El tacte i el massatge.....	124
La formació del caràcter	126
La paraula	129
La formació del caràcter des de l'educació emocional	132
Per concloure	134
A manera d'epíleg	139
Bibliografia.....	141

PRESENTACIÓ

A la manera del YouTube

Imaginem-nos un quiròfan, una sala d'operacions. Hi ha el pacient i un nombrós equip mèdic, format pel cirurgià en cap, els seus ajudants i les infermeres. Comença l'operació: el cirurgià demana, posem per cas, el bisturí número tres i el seu ajudant li respon: vinga, no m'atabalis, que avui és dilluns! El cirurgià calla, entoma la resposta poca-solta i ho demana a una infermera i aquesta li etziba: “sí, home, agafaho tu”. I així tota l'estona. És difícil d'imaginar que l'operació surti bé i si el pacient havia de ser operat d'apendicitis no surti operat de qualsevol altra cosa...

Normalment, una operació es desenvolupa d'una manera ben diferent. Tothom està per la feina, concentrat a fer-ho el millor possible, per tal de curar el malalt i salvar-li la vida si s'escau. Tothom té els seus problemes —separacions de parella, hipoteques, malalties, problemes amb els fills o amb els pares...— però en aquell moment cal la concentració de cadascú en la seva tasca, per tal d'arribar a bon port. Si més no, la majoria de gent s'ho imagina així.

Ara imaginem una aula de secundària; entra el docent. És absolutament invisible per a la majoria d'alumnes, que no li diuen ni bon dia. El professor se'ls adreça i demana atenció i silenci. Ni cas. A poc a poc, quan els nois volen, mig estiregassats, se'l miren amb displicència i quan els demana si el concepte que va explicar el dia anterior ha quedat clar, rep respostes

d'aquest tipus: “Tio”, no “m’atabalis”, “uf, quin rotllo”, i coses del mateix estil. En aquest context és evident que molts dels alumnes ni aprendran ni es formaran. És del tot impossible.

La principal diferència entre les dues situacions exposades —un quiròfan i una aula— rau en el fet que la situació de l’aula és del tot real i tothom la coneix i la primera és força difícil d’imaginar i creure.

El perquè de tot plegat

Aquest llibre neix de la necessitat de trobar respostes a la situació a les aules que hem descrit. L’hem situada a un centre de secundària perquè molts professors d’aquest nivell educatiu hi veuran, sens dubte, un reflex de la realitat quotidiana a les aules, però tampoc està tan lluny de la que es dona a molts centres de primària i, fins i tot, d’educació infantil, amb les variants que es vulgui, depenent de les diferents edats dels alumnes.

Així doncs, les reflexions que seguiran són un intent d’explicar el “perquè de tot plegat”. També es podria considerar com un petit assaig que, bo i utilitzant l’escola com a laboratori digne de ser observat i analitzat, intenta entendre les realitats i contradiccions d’una societat, la nostra, sotmesa a sotracs constants.

Recordo perfectament com, mentre impartia un curs a un grup de mestres i professors com a formadora de l’Institut de Ciències de l’Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona, va sorgir el detonant que m’ha empès a escriure aquest llibre. Tot comentant amb els assistents algunes de les interpretacions sobre els efectes i l’acceptació de la davallada de l’autoritat personal del mestre, sobre l’estranya tergiversació del concepte d’autoestima i d’altres, una mestra se’m va

quedar mirant fixament i em va dir: “les reflexions sobre l’escola que acabes de fer, jo fa temps que les comparteixo però no m’atreveixo a exposar-les en públic, sobretot davant dels meus companys, perquè la majoria no les trobaria «pedagògicament correctes»”. Els seus ulls reflectien un profund agraïment i mostrava una expressió de benestar. S’havia sentit compresa quan ja havia perdut l’esperança de ser-ho algun dia. No ho vaig oblidar i al cap de poc temps vaig sentir una forta necessitat de posar per escrit aquelles reflexions i, tot estirant el fil, algunes altres que anaven sortint.

Això m’ha portat a ampliar la investigació que anys enrere havia fet sobre la creixent manca d’atenció i concentració de les noves fornades i també intentar esbrinar el perquè de l’augment de la seva incapacitat de saber estar, de saber respectar els seus companys i a si mateixos, de respectar els adults, bé siguin pares, familiars o bé professors. La dispersió mental més la manca de límits forma una combinació letal: per a qualsevol aprenentatge, per al benestar present i futur dels alumnes i de les seves famílies, per als professors que hi han de conviure dia sí, dia també, i per a tota la societat, que veu amb estupor que, amb una escola amb molts més recursos de tot tipus que anys enrere, els resultats són acadèmicament d’allò més escarransits —globalment considerats— i les conductes de molts nens i joves tendeixen a la inestabilitat emocional, fins i tot a la grolleria en alguns casos, i en molts a la manca de voluntat i de caràcter.

Aquesta constatació em va dur a buscar l’origen històric de la introducció generalitzada de la hiperpermissivitat tant a l’escola com a l’entorn familiar. El que he trobat és el que us ofereixo en aquest llibre. D’entrada, manifesto que no està en la línia d’allò que fins ara ha estat “políticament correcte”, és a dir,

plantejo que si poc desitjable era una escola basada en l'autoritarisme, és discutible que l'extrem contrari, la ultrapermissivitat, no hagi generat un nou desequilibri.

El llibre està estructurat en set apartats. El primer intenta explicar com s'ha passat de la ment zàping a la ment Google i quines conseqüències ja són presents i quines es poden endevinar. El segon exposa l'evolució del concepte d'autoritat des de la Il·lustració fins ben entrat el segle xx. El tercer i el quart recullen els principis pedagògics amb més influència a la segona meitat del segle passat —en aquell moment renovadors i engrescadors—, i com aquests a Espanya arriben tard, a causa de la durada del franquisme, i desplacen de cop qualsevol plantejament pedagògic anterior, independentment de la seva solidesa i idoneïtat. És a dir, com i per què s'instal·la la hiperpermissivitat a l'escola i a les famílies. El cinquè introdueix un nou registre: planteja com una sèrie de creences sobre l'escola, que estan fortament instal·lades a l'imaginari col·lectiu, són inexactes, amb pocs matisos i per tant molt i molt discutibles. Finalment, en els dos últims apartats es recullen les conclusions de les neurociències pel que fa al cervell, que avalen la necessitat d'activitats d'ordre, límits i esforç amb vista a un aprenentatge durador i se suggereixen propostes destinades a neutralitzar la cultura del soroll i de la superficialitat, la inexistència de moments de silenci a l'escola així com la necessitat d'introduir-hi un alentiment del temps. Tot això destinat a incidir a la formació del caràcter dels joves, des de diferents àmbits com, per exemple, la paraula, el cos, l'educació emocional, que els permeti tenir referents clars en un món neguitós hiperconvulsiu.

Gran part del llibre és un diagnòstic de la situació que es viu a les escoles i de retruc a les famílies. Però també s'hi ofereixen propostes basades en les darreres

aportacions de les neurociències que qüestionen molts dels pressupòsits aparentment “moderns i progressistes” del sistema educatiu vigent. També s’hi presenten propostes destinades a contrarestar els efectes més punyents de la dispersió mental i manca de centrament emocional de gran part de la “generació Google”. Però sobretot és una invitació a revisar el marc hiperpermissiu, nascut en altres èpoques, que entorpeix, i de quina manera, la formació dels més joves i que malmet moltes experiències i esforços educatius.